

מראי מקומות - יומא

נט. (המשך)

הפתח כלל, אלא רק האמה של היסוד הדרומי. ב. שמדובר בצפון העזרה, שיש חמש אמות כנגד הפתח, ואמה אחת מהן היא יסוד דרומי, ונמצא שכשיוצא מהפתח רואה יסוד דרומי.

ז. תנו רבנן מועלין בדמים

כתבו התוספות בבכורות (כה:) שהדם מותר בהנאה לאחר שנעשית מצוותו, ולכאורה משמע שאף לדעת חכמים שאין מועלין בדמים, גם קודם שנעשית מצוותו, זהו רק לענין חיוב המעילה, אבל על כל פנים יש איסור הנאה אף קודם הזריקה. והפני יהושע בפסחים (כב.) העיה, שאם דורשים 'לכם' שלכם תהא, לכאורה הדם צריך להיות מותר בהנאה, אבל אם דורשים מלכפרה נתתיו ולא למעילה, יש לומר שאין כאן מעילה, אבל עדיין יש איסור הנאה.

כפי שהתחיל, מובן, אבל אם הוא רק משום שכך יותר נח לכהן גדול, קשה].

ה. דכולי עלמא מיהא היכא דגמרן מתנות דקרנות התם יהיב על גגו מאי טעמא דאמר קרא וטהרו וקדשו הקשה השפת אמת, מדוע צריך לזה פסוק, לכאורה יש ללמוד זאת מהדין שאין מעבירין על המצוות. ובשמועת חיים כתב, שמוכח מסוגייתנו כמו שכתבו התוספות לעיל (לג.) שרק במקום שצריך לעשות את שתייהם יש את הדין שאין מעבירין על המצוות, שיש להקדים את מה שפגע בו תחילה, אבל כשאין עושים אלא דבר אחד אין דין זה.

ו. קסבר פתחא בדרום קאי

רש"י בזבחים (גג.) ביאר בשתי דרכים: א. שאין המזבח לפני

נט:

ג. והרי תרומת הדשן

הקשו התוספות, מדוע במזבח החיצון ודאי מועל קודם הדישון, ואילו במזבח הפנימי אפילו קודם הדישון אין בו מעילה. וכתבו, שבמזבח החיצון שהדישון טעון בגדי כהונה, הרי זה מחוסר עבודה, מה שאין כן מזבח הפנימי, אף שחסר דישון, אין זה מחוסר עבודה, שהרי אין דישון מזבח הפנימי צריך בגדי כהונה.

ובמשנה למלך (תמידין ג, י"ב) כתב בדעת התוספות שגם דישון המנורה אין צריך בגדי כהונה, אבל בחידושי הגרי"ז (קונט' ליומא עמ' 20) תמה, שהרי דישון המנורה הוא חלק מההטבה וודאי צריך בגדי כהונה, ולא הזכירו התוספות אלא דישון המזבח הפנימי, ולא דישון המנורה.

א. עד כאן לא פליגי אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין כתבו התוספות שהכרח הגמרא שאין כאן מעילה מדאורייתא הוא מכך שנמכרין לגננין לזבל, ואם היה איסור תורה, לא היו יכולין לעשות כן. והקשה רעק"א, שמא באמת הם חולקים בדאורייתא, ומה שנמכרין לגננים היינו כיון שנעשה מצותו אין מועלין בו, אבל בתחלתו חולקים, והניח בצריך עיון גדול. והבית מאיר תירץ, שדעת התוספות שאם מדאורייתא מועלין בהן לפני כפרה, לא היו מזלזלין כל כך למכור לזבל אף לאחר הכפרה לאחר שיצאו מידי מעילה.

ב. לכפרה נתתיו ולא למעילה

פירש המאירי, כלומר, לטובה ולא לרעה, שלא יתערב קטיגור בסניגור.

ט.

א. משום דהוי בגדי כהונה ותרומת

הדשן שני כתובים הבאים כאחד

הקשה הגבורת ארי, מדוע הם שני כתובים הבאים כאחד, שאף שתרומת הדשן מובן, שלאחר ההרמה נעשה מצותו, אבל בגדי כהונה, לולי הפסוק לא היינו יודעים כלל שנגמרה מצוותו, ולכך צריך את הפסוק 'והניחם שם' ללמד שנגמרה מצוותו, ואם כן אין כאן שני כתובים הבאים כאחד, והניח בקושיא.

ב. אלא לרבי דוסא דאמר בגדי כהונה ראויין הן לכהן הדיוט פירש רש"י, שלהלכה אין מעילה בבגדי כהונה, מפני שלא ניתנה

תורה למלאכי השרת שיהו זריזין לפושטן מיד. והקשה השיח יצחק, מדוע הוצרך לפרש כך, שאם כוונתו ליישב מה שלכאורה יש להקשות מבגדי כהונה, שמשמע שמועלין בהן לאחר מצותו, לאחר הפשיטה, ולזה ביאר שאין מועלין בהן, הרי גם בלא זה יש לתרץ, שאפילו אם מועלין, זהו משום שעדיין מצותו קיימת, שראויים ללבישת כהנים, ואין זה דומה לתרומת הדשן, ונמצא שאין כאן אלא כתוב אחד, עיין שם באריכות.

ג. דהוי תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובים הבאים כאחד התוספות לעיל (טז:) האריכו לדון, האם מה מה שאמרו שיש

מראי מקומות - יומא

ס. (המשך)

מעכבא הגרלה מיהא מעכבא, חזרה בה הגמרא מהסברא לעיל, וצריך ששתי העבודות יהיו פנים (וכן כתב רעק"א כאן בשמים). [ואין לומר שגם הרמב"ם סובר כך שצריך את שניהם, שהרי בתחילת הלכה ב' כתב, קטרת שחפנה קודם שחיתת פר לא עשה כלום, וביאר משום שהחפינה צורך פנים היא, ולא ביאר ששחיתת פר צורך פנים היא].

ז. בבגדי לבן מבחוץ

פירש רש"י, שבשחיטה ובחפינה מודה שהם צורך פנים וכפנים דמי. והקשה האבני נזר (או"ח תנ"ז, ט"ז) במה מדובר, אם עשה עבודה אחרת קודם החפינה, הרי כיון שהקדים להחפינה, הקדים גם למעשה הקטורת עצמה. ומדוע צריך להגיע לכך שהחפינה היא צורך פנים, הלא הקדים עבודה אחרת לעבודת פנים ממש, שהיא הקטורת עצמה. ולשיטת התוספות ישנים (נדפס בסוף סא.) שגם אם הקדים פנים לחוץ הרי זה נחשב כהקדמת פנים שכתוב על זה חוקה מובן, שמדובר בעשה החפינה קודם עבודת חוץ הקודמת לה, אבל לשיטת רש"י, שהקדמת פנים היינו הקדים דבר אחר קודם הפנים, קשה. ותירץ, שהקדים את הכנסת המחיתה לפני ולפנים קודם שעשה החפינה, והסדר הוא לעשות החפינה תחילה. וכיון שהכניס תחילה, וחפינה היא צורך פנים, צריך לחזור ולהוציא המחיתה, ולעשות החפינה, ויחזור ויכניס המחיתה.

ח. בבגדי זהב מבחוץ

פירש רש"י, כגון אילו ואילו העם שהקדים להן הוצאת כף ומחתה, אין מעכבין עליו לפסול. והקשה הרש"ש, איזה פסול שייך בהוצאת הכף והמחתה, שנראה פשוט שאף אם לא הוציאת כלל אינו מעכב כפרה. ועוד, כיצד אפשר לתקנו, שאם יחזירם לקודש הקדשים ויחזור ויוציאתם אחר האילים, יש חשש חיוב מיתה בביאה ריקנית כזו [וראה להלן סא. בישוב קושיות אלו, על פי הגבורת ארין]. גם הרמב"ן לעיל חולק על רש"י בזה, שכתב שרק בעבודות אמרו יש מוקדם ומאוחר, ופירש את סוגייתנו שהקדים איל העם לאילו, או שהקדיש ואיחר שעיר הנעשה בחוץ עם אילו ואיל העם.

ובתוספות ישנים (נדפס לקמן סא.) הקשו על רש"י, שנמצא שעשה רק שלש טבילות וששה קידושין, ותירץ, שרק קידוש וטבילת שחרית מעכבים. עוד הקשו שנמצא שעשה עבודת פנים שלא על הסדר, ואמרו לעיל (מ.) שכשעשה עבודת פנים שלא על הסדר הרי זה מעכב, כיון שכתוב בה חוקה. ונראה מדבריו (וכן כתב הריטב"א כאן) שמה שאמרו שכתוב חוקה בעבודת פנים, היינו בין אם הקדים את עבודת הפנים שלא כדין, ובין אם איחרם שלא כדין, שהרי הביא הסוגיא לעיל בהקדים מתנות פר של היכל קודם מתנות השעיר שבפנים, שעבודת פנים היא המאוחרת שלא כדין, והקשה מסוגייתנו שהקדים עבודת הכף והמחתה שלא כדין, ותירצו הריטב"א והתוספות ישנים בתירוץ השני, שהוצאת כף ומחתה שונה בכך שאינה אלא עבודת סילוק ואינה לכפרה, ו'חוקה' היינו בעבודות שהן לכפרה.

מעילה בתרומת הדשן, הכוונה למעילה ממש, או שהכוונה רק לאיסור הנאה, ו'מעילה' אינו בדוקא. והוכיחו ממה שאמרו יש מעילה בעגלה ערופה, אף שודאי אין זה אלא איסור הנאה ולא מעילה ממש, הרי שנוקטים לשון 'יש בה מעילה' אף בדברים שאין מעילה ממש אלא רק איסור הנאה.

ה. וחד למעוטי מטומאה

פירש רש"י, שאם אכל דם קדשים בטומאת הגוף וכו'. והעיר השמועת חיים, מדוע נקט רש"י דוקא טומאת הגוף, ולא הזכיר טומאת הדם. והביא דברי הרמב"ם (פסוה"מ א', ל"ו) שדם קדשים אינו מקבל טומאה, ואם גם רש"י סובר כן, מובן שזכרה להעמיד בטומאת הגוף. אולם הביא שבמקומות אחרים משמע מרש"י שחולק בזה על הרמב"ם, עיין שם.

ה. כל מעשה יום הכיפורים אם הקדים

מעשה לחבירו לא עשה כלום

כתב הגבורת ארי שתנא קמא לא פירש במה מדובר, האם רק בפנים או גם בבגדי לבן בחוץ, אבל אין לומר שהיא שיטה שלישית, הסוברת שגם מה שנעשה בבגדי זהב בחוץ מעכב, שאם כן היתה הגמרא צריכה לפרש טעמו, כפי שפירשה את טעמם של רבי יהודה ורבי נחמיה. עוד כתב, שהרי בכל מקום שאמר רבי יהודה 'אימתי' הוא בא לפרש.

אבל הר"י מלוניל כתב שלתנא קמא כל מעשי יום הכיפורים, בין הנעשים בבגדי לבן בין הנעשים בבגדי זהב מעכבים. וכן מבואר בדברי הרמב"ן לקמן (ע), שחלק על דברי רש"י כאן שפירש דברים הנעשים בחוץ שהקדים להם הוצאת כף ומחתה, והרמב"ן כתב, 'ולא היא, דאפילו לתנא קמא דאמר בין בבגדי זהב בין בבגדי לבן כולן מעכבין, הני מילי בעבודות, אבל הוצאת כף ומחתה אין בה משום מוקדם ומאוחר'. מבואר שלתנא קמא אפילו עבודות בבגדי זהב מעכבות, ושיטה שלישית היא, ושלא כהגבורת ארי.

ו. אמר רבי יהודה אימתי בדברים הנעשין בבגדי

לבן מבפנים אבל דברים וכו' מה שעשה עשוי

נחלקו הראשונים מה נחשב הקדים עבודת פנים, האם היינו שהקדים עבודת פנים, או שהקדים עבודה אחרת לעבודת פנים. ויש בזה ארבע שיטות בראשונים: א. שיטת רש"י (ד"ה בבגדי לבן, ולעיל מ. ד"ה חוקה כתיבא בהו), שהעיקוב הוא אם הקדים עבודה אחרת לעבודת פנים, אבל אם הקדים עבודת פנים לעבודה אחרת, לא נאמר על זה 'חוקה'. ב. שיטת הרמב"ם (עבודת יו"כ ה', ב') שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה כלום, ששחיתת שעיר נחשבת כלפנים כיון שדמו נכנס לפנים. ולרש"י אין צריך לזה, שהרי הקדימו למתן דם הפר, ואם כן ודאי לא עשה כלום, ומוכח דעת הרמב"ם שעבודת פנים היינו העבודה שהקדים, ולא העבודה שאיחר. ג. שיטת התוספות ישנים (נדפס בסא.-) שבין אם הקדים ובין אם איחר עבודת פנים, נאמר בהם 'חוקה' ומעכב. ד. שיטת התוספות ישנים (לעיל מ.) שכשאמרו 'נהי דסדרא לא